

Årsrapport 2015

Naturvejlederprojektet Ref.nr. 101908.

Afd. for Land og Miljø, Vordingborg Kommune.

Sagsnummer: 101908

Navn/e-mail naturvejleder: Elise Hvelplund Brink

Navn/titel/e-mail nærmeste leder: Peter Heltoft Schaarup, fagchef, peup@vordingborg.dk.

Arbejdssted: Vordingborg Kommune, Afd. for Land og Miljø.

Adresse: Østergårdsstræde 1 A, 4772, Langebæk.

Postnummer/By: 4772 Langebæk.

Rapporten er udgivet af Vordingborg Kommune, 2016.

Udarbejdet af: Elise Hvelplund Brink.

Foto: Elise Hvelplund Brink, Carsten Horup, Annette Tenberg, m.fl.

Forsidefoto: Relancering af Naturrum Præstø Fjord, Præstø Strand, fotograf: Carsten Horup.

Kort resumé af årets vigtigste begivenheder:

Naturvejlederprojektet "naturen i kulturen – lokal identitet og aktivt medborgerskab" er nu 2 år henne i projektperioden. Projektet har fokus på formidling af den kulturbetingede natur og den gensidige påvirkning mellem menneske og natur i et historisk perspektiv.

I det 3-årige projekt er der især fokus på frivillighed og samarbejder mellem kommune og foreninger, laug, lokale ildsjæle og lodsejere i udvikling og pleje af grønne områder og naturen. Vordingborg Kommune deltager i projekt "brugerdrevne natur- og friluftsområder" i samarbejde med Friluftsrådet, hvor der er valgt et demonstrationsområde ved Roneklint på Jungshoved. Der har været afholdt workshops, projektgruppemøder og et videns- og erfaringsdelingsseminar i demonstrationsområdet og opnået erfaringer omkring opstart og organisering af et samarbejde mellem en kommune, en gruppe af grønne frivillige samt lodsejere.

Af vigtige begivenheder i 2015 kan nævnes:

- Indvielse af undervandsstier i Kalvehave og på Ore Strand Camping.
- Indkøb af grej til Bogø Mølle og offentlige arrangementer på møllen med temaet "fra korn til mel". En del af et cykelturismeprojekt med formidling i nærheden af 4 havne.
- Relancering af Naturrum Præstø Fjord og fremvisning af ny elektronisk formidling på Præstø Strand, indvielse af grejbank i formidlingshus samt afholdelse af kørekortkurser.
- Udvikling og afholdelse af undervisningsforløb i skolernes nærområder i samarbejde med lærere på hhv. Gåsetårnsskolen, Kulsbjerg Skole og Præstø Skole.
- Grønne Spirer kursusdag for naturdagplejere med temaet sommerfugle og insektbo.
- Offentlige natur- og kulturarvsture i det åbne land, koordinering af Vandrefestivalen og afholdelse af blå flag aktiviteter.
- Igangsætning af gadekærsprojekter i forbindelse med midler ansøgt i forskønnelsespuljen og dialog med gadekærslaug/bylaug om gennemførelse af projekter.
- Samarbejde med frivillige i Roneklint og på Jungshoved, som er én ud af 10 demonstrationsområder i Friluftsrådets "projekt brugerdrevne natur- og friluftsområder".

Baggrund for naturvejlederprojektet

Vordingborg Kommune har en formidlingspolitik, der er koblet til kommunens indsats inden for friluftsliv, undervisning, sundhed, natur/miljø og turisme. Målene er at skabe og formidle faciliteter og aktiviteter til gavn for borgernes rekreation og sundhed; at fremme borgernes naturforståelse og brug af naturen samt forbedre borgernes og turisternes kendskab til kommunens aktiviteter inden for natur, miljø, kulturhistorie og friluftsliv.

Naturvejledningen bidrager til at formidle og synliggøre kommunens aktiviteter, herunder formidling af naturarealer, fortidsminder, grønne områder, strande, kyster, natur- og kulturbaser, rekreative ruter og dertilhørende faciliteter. Herved er naturvejledningen med til at fremme borgernes naturforståelse og brug af naturen. Samtidig er naturvejledningen med til at styrke undervisningen i skoler/institutioner, sundhed blandt borgerne, mulighederne for aktivt friluftsliv og udvikling af turismen.

Endvidere bidrager naturvejlederprojektet til at styrke borgernes naturforståelse og lokale engagement gennem mere borgerrelaterede aktiviteter såsom etablering af kogræsserlaug, naturplejelaug, gadekærslaug, pleje af fortidsminder, etablering af stier, faciliteter el.lign.

Formidlingen i Vordingborg Kommune foregår med udgangspunkt i en række afdelingers forskelligartede initiativer og formidlingsbehov, hvor der er behov for en koordinering. Naturvejlederen i Afd. for Land og Miljø fungerer som tovholder for koordinering af kommunens samlede naturvejledersindsats inden for natur, miljø, kulturhistorie, friluftsliv, undervisning, sundhed og turisme. Der er oprettet et formidlernetværk i Vordingborg Kommune, hvor naturvejledere i kommunen og Naturstyrelsen Storstrøm, Geocenter Møns Klint og Museum Sydøstdanmark er repræsenteret. Tovholderen står for koordinering af aktiviteter og indkaldelse til minimum 1 årligt planlægningsmøde.

Delmål: (Beskrivelse af hvad du har opnået inden for de forskellige delmål. Dvs. aktiviteter, resultater mv.)

Delmål 1: Land: Naturen i kulturlandskabet sætter fokus på involvering af frivillige i pasning og pleje af naturen, samt fokus på formidling af natur og kulturhistorie i landskabet i samarbejde med frivillige formidlere og lodsejere.

Sammenhæng mellem natur og kultur i det åbne land.

Naturen i kulturlandskabet er formidlet i samarbejde med frivillige formidlere, lodsejere og lokale foreninger. Det er bl.a. sket gennem afholdelse af en række offentlige ture/arrangementer i det åbne land, herunder ture under Vandrefestivalen og afholdelse af natur- og kulturarvsture.

Jeg har stået for koordinering af Skovens Dag med temaet "Skoven i fremtiden". Igen i år blev det afholdt i Faksinge Skov i samarbejde med foreningen "Fjord til Fjord Naturstien", Præstø spejderne, Bosei Idrætshøjskole og Engelholm Gods. Mange børnefamilier deltog i dagens aktiviteter. De fleste aktiviteter var samlet omkring shelterpladsen med 3D bueskydning, krible-krable aktiviteter, snitteværksted, træklating og mad over bål. En del børn fik oplevet skoven på hesteryg. Nogle deltog i Tip en 13'er o-løb, arrangeret af foreningen bag Fjord til Fjord Naturstien, hvor der var spørgsmål om skovens natur og historie og udlodning af præmier. En vellykket dag med mange deltagere, især børnefamilier, som var begejstrede for de forskellige aktiviteter (se omtale, bilag 1.).

Samarbejdet med Møns Amatørgeologiske forening (MAF) er fortsat i 2015 med en tur i efteråret til Hvide Klint på Møn. I samarbejde med Jan Nielsen, MAF, blev der formidlet om landskabet og dannelsen af Hvide Klint og fortalt om de forskellige stenarter på stranden. Der var god tilslutning til turen med deltagere fra både Bogø, Møn og Vordingborg samt enkelte fra Falster. Formidlingen af både stedets geologi og naturen appellerer til nye målgrupper og til forskellige interesser. Enkelte børn deltog også på turen, da der var lagt op til en skattejagt på opdagelse efter sten på stranden.

Jeg har afholdt en tur i marts om fuglelivet og fortidsmindet Grønsalen på Vestmøn for at sætte fokus på fuglelivet omkring Fanefjorden og det velbevarede fortidsminde, Grønsalen. Der blev fortalt små fortællinger om fuglene fra "Folk og Fauna", som fangede deltageres interesse. Desuden besøgte vi den sydlige del af Fanefjorden, som mange ikke har oplevet før (se omtale af turen, bilag 2).

Der er etableret et godt samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening (DN) i Vordingborg og lokale frivillige turledere om at tilrettelægge arrangementer, hvor fokus er på naturformidling til børnefamilier og at styrke børn og unges kendskab til naturen i deres lokalområde.

Her kan nævnes et vinterarrangement i Hårbøllehuset for børn og voksne med temaet "fuglene om vinteren", hvor der blev lavet fuglemad, vist naturfilm om fugle og bygget fuglekasser.

Familietur ved Slotshaven. Sten på stranden.

Træklating til Skovens Dag i Faksinge Skov.

Desuden blev der afholdt en familietur på Hyldevang Naturcenter i april med temaet "trækfugle og svalerne" samt en familietur til en shelterplads ved Slotshaven på Vestmøn i juni. Endeligt blev der arrangeret Naturens Dag med temaet, "naturen, hvor du bor". Vejret var ikke med os på Naturens Dag, da det startede ud med massiv regn, og kun få børnefamilier trodsede vejret (se omtale, bilag 3). På familieturene har der været en bred vifte af aktiviteter med temaer såsom: sten på stranden, skovens smådyr, bygning af fuglekasser, finde arter via DN's app Naturtjek samt mad over bål af naturens råvarer/strandens spiselige urter.

Aktiviteterne har både henvendt sig til børn og voksne, og der har været en bred annoncering med et opslag på en lokal skoles intranet til forældrene, facebook, hjemmesider, nyhedsbreve, mm. Desværre kom der ikke så mange deltagere, som ønsket. Det kan evt. hænge sammen med, at det ene arrangement blev afholdt lige før sommerferien. Der vil fremover arbejdes på en mere målrettet annoncering til børnefamilierne med øget brug af kommunens facebookside og invitationer på skolernes intranet.

Desuden har der været tilrettelagt en række ture i samarbejde med DN Vordingborg med fokus på den unikke natur i kommunen. Der blev bl.a. afholdt en tur på Knudshoved Odde i samarbejde med Rosenfeldt Gods, hvor der blev set tilbage på naturplejen gennem de sidste 20 år fortalt af både medlemmer fra Knudsskov Græsningsforening, DN og paddeekspert Kåre Fog. Der blev tilrettelagt to ture på De Vilde Blomsters Dag i hhv. Jydelejet og ved Kostræde Banke. På den botaniske vandring ved Kostræde Banke var der fremvisning af planterne på strandengen, orkidéerne og et naturplejeprojekt med genetablering af et overdrev. På en strandeng ved Kostræde Banke er der etableret et kogræsserlaug, som står for naturpleje af arealet. Formanden fortalte om opstart af foreningen samt arbejdet med pasning af kreaturerne. Mange af kogræsserlaugets medlemmer deltog i arrangementet.

I maj blev der afholdt en naturdag på Ulvshale i samarbejde med Naturstyrelsen Storstrøm. Jeg deltog med "Det Rullende Naturværksted" og formidlede om biodiversitet, insekter og smådyr. De besøgende kunne bygge et insektbo til forskellige arter af vilde bier og andre smådyr. De mange sommerhusejere i området fik herved inspiration til, hvordan de selv kan gøre deres haver mere insektvenlige. Naturstyrelsen arrangerede flere guidede ture rundt på Ulvshale, hvor de fortalte om den igangværende plejeindsats, naturen og biodiversiteten i området.

Jeg har stået for koordinering og planlægning af Vandrefestivalen 2015 i Vordingborg Kommune med kontakt til frivillige turledere, annoncering og presseomtale af ture samt evaluering. Både lokale foreninger, lokalråd, stigrupper og borgerforeninger har bidraget med ture til Vandrefestivalen, hvor der i alt var 14 ture i kommunen. Der har både været traveture og fortælleture med fokus på lokalområdets særlige natur, kulturlandskab og kulturhistorie. Turlængderne har varieret fra 2 km til 20 km, og der har været 2 ture tilrettelagt for dårligt gående og kørestolsbrugere. Der har i alt været omkring 350 deltagere, heraf kun enkelte børn. I år har der været en del yngre deltagere med på turene i aldersgruppen 31-50 år, så festivalen er nået ud til en bredere aldersgruppe.

De Vilde Blomsters Dag ved Kostræde Banke.

Naturens Dag med mad over bål.

Jeg stod for afholdelse af 3 guidede ture under festivalen, herunder en tur til Trellemarken og på Kulsbjerg. Begge disse ture lå på hverdagsaftner, og der var over 50 deltagere på de to ture, hvoraf mange kom fra lokalområdet. Turene blev arrangeret i samarbejde med tidligere naturchef, Flemming Kruse, som har en stor viden om områdernes historie og naturindsatsen frem til i dag. Generelt har der været positive tilbagemeldinger fra de mange frivillige turledere. Der var blandt andet en fin tilslutning til en 20 km gåtur Jungshoved rundt og til en vandretur i Vintersbølle Skoven ad den nye møllerute arrangeret af Lokalhistorisk forening for Vintersbølle/Nyråd. Her deltog både unge og ældre på turen rundt i skoven, og der blev fortalt om møllernes historie og gjort holdt ved Beværterhuset.

I samarbejde med Museum Sydøstdanmark har jeg afholdt 2 kulturarvsture med fokus på samspillet mellem natur og menneske i landskabet. Den ene tur blev afholdt i samarbejde med Foreningen Historiske Planter på Møn og Nyord. Temaet var Keldby Kirke med kalkmalerierne og de levende fortidsminder omkring kirken. Levende fortidsminder er planter ført hertil allerede i middelalderen. Turen startede med en gåtur rundt langs Stege Nor til Lillehøj, hvor deltagerne gik på golfbanens område efter aftale med Møns Golfklub. Berit Christensen, Museum Sydøstdanmark, fortalte engageret om de flotte kalkmalerier i kirken, mens formanden for Historiske Planter, Lars Larsen, fremviste de mange historiske planter omkring kirken og berettede om planternes anvendelse.

Den anden kulturarvstur blev afholdt på Vestmøn ved Kong Asgers Høj med formidling om jættestuerne og stortens-gravene på Møn samt geologien og dyrelivet knyttet til jættestuen, herunder den sjældne Grotte-edderkop. På begge ture var der omkring 15 deltagere, primært fra lokalområdet. For at få flere deltagere fremover kunne en større synlighed af turene være hensigtsmæssigt, hvor turene omtales i god tid f.eks. via Museumsforeningens nyhedsbrev, hjemmesider og Borgcentrets nyhedsider.

Naturkunstnergruppen DANE er inviteret til Vordingborg Kommune i maj 2016 med henblik på at formidle kommunens særlige kystnatur. Naturkunstnergruppen vil i løbet af en uges ophold male og tegne udvalgte naturlokaliteter rundt i kommunen, og nogle af motiverne udvælges til en bogudgivelse med små tekster knyttet til motiverne. Der er ansøgt en pulje internt i Vordingborg Kommune til bogudgivelsen, og der vil ligeledes søges eksterne fonde.

Frivillighedsprojekter i naturen.

I 2015 har fokus været på at udvikle og fastholde samarbejdet med foreninger, ildsjæle og lokale borgere i forhold til pasning og pleje af naturen. Min rolle har bestået i at koordinere og vejlede de frivillige i udvikling af eksisterende naturplejeprojekter og igangsætning af nye. Jeg har fungeret som bindeled mellem borgerne i lokalområderne og kommunens naturforvaltning.

I marts afholdt jeg et planlægningsmøde med de lokale høslætlaug og DN Vordingborg. Formålet med mødet var dels at planlægge datoerne for indeværende år og dels at finde nye måder at rekruttere og fastholde de frivillige i høslætaktiviteter. På mødet blev det aftalt, at der fremover indgås et tættere samarbejde med DN Vordingborg om en bredere annoncering, hvor høslætaktiviteter bl.a. sendes ud via deres nyhedsbrev til de mange lokale medlemmer. Samtidigt kontaktes DN sekretariatet for at få hjælp til større synlighed af arrangementerne via DN's hjemmeside, DN bladet, pressemeddelelser, mv.

Til høslætdagen på Vintersbølle Strand i starten af maj mødte en del børnefamilier op fra lokalområdet og en studentermedhjælper fra DN sekretariatet deltog og hjalp nybegyndere i gang med høslæt. Både børn og voksne fik afprøvet le-håndværket og var interesserede i at være med igen.

Historiske planter formidles ved Keldby Kirke.

Geologitur ved Hvide Klint. November 2015.

Oldermand Susan Thydal havde sørget for god forplejning med salater og grillpølser, hvor der var tid til at de nye interesserede kunne få snakket med hinanden. Der var efterfølgende en fin omtale i lokalavisen, hvor oldermanden blev interviewet og med stort engagement fortalte, at indsatsen har nytte i løbet af de 5 år høslætlaug har været i gang (se omtale bilag 4). Det har vist sig at være vanskeligt at få folk til at deltage i høslæt på Vintersbølle Strand en weekend i august, da der er mange andre aktiviteter lige efter sommerferien. Fremover vil der derfor sættes på fyraftens-arrangementer i sensommeren, som er lettere at få passet ind i kalenderen hos de frivillige. I år har det været succes med at rekruttere nye deltagere fra lokalområdet via Nyråd lokalråds facebookside.

I samarbejde med Græsningsforeningen på Høje Møn, Geocenter Møns Klint, DN Vordingborg og Naturstyrelsen blev der igen i år afholdt høslæt i Jydelejet i september til gavn for orkidéen Horndrager. Der deltog omkring 15, hvoraf de fleste var fra Græsningsforeningen Høje Møn. Dagen forløb godt, og næsten hele arealet blev slettet, og plantematerialet kørt væk. Det er nu ved at være en fast tradition, hvor de samme deltagere er med år efter år.

Der har været afholdt to høslætaktiviteter på Jungshoved. Et fyraftensarrangement den 27. august på et areal ved Bønsvig Hovedskov, hvor der vokser Salep Gøgeurt. Her mødte 7 deltagere op fra lokalområdet, hvoraf 4 af deltagerne har været med de forgangne år og er rutinerede i høslæt med le. I år har der været kreaturer på arealet, men der har stadigvæk været behov for at gå områderne efter med le. Efter aftale med Oremandsgård Gods og jagtlejerne er der taget initiativ til høslæt på et mindre rigkærsareal i Ræveholmsmose. Der blev afholdt høslæt i september med 3 deltagere, 2 meldte afbud i sidste øjeblik. Trods det lille fremmøde blev et stort stykke af arealet slået med le, og der er igangsat en god dialog med jagtlejerne om muligheden for at fortsætte plejen næste år (se omtale, bilag 5.)

Der er taget initiativ til etablering af et kogræsserlaug på en strandeng ved Roneklint på Jungshoved i forbindelse med en workshop afholdt i samarbejde med Friluftsrådet den 22. marts (se delformål 5). En arbejdsgruppe er nedsat, og der arbejdes på en løsning, hvor en lokal lodsejer leverer dyrene, mens kommunen vil sørge for opsætning af hegn, så dyrene kan sættes på arealet i 2016.

Borgerforeningen på Svinø inviterede igen i år til fælles pleje af fortidsmindet Måneshøj i september i samarbejde med Vordingborg Kommune og naturvejlederen. Der deltog omkring 15 borgere fra lokalområdet, og det er nu blevet en tilbagevendende tradition, som de lokale bakker op om. Der vil arbejdes på at opstartes lignende fortidsminde-plejeprojekter op andre steder i kommunen.

Igen i år hjalp en skoleklasse med at pleje gravhøjen, Målerhøj, på Vestmøn i september. En 3. klasse fra Møn Skole, Fanefjordafdelingen, mødte op sammen med 2 lærere og 2 forældre. De voksne stod for at slå høslæt med le, mens eleverne rev plantematerialet sammen i bunker og fjernede det fra højen. Før arbejdet gik i gang formidlede jeg om gravhøjen og bronzealderen til eleverne.

Der er udarbejdet formidling om natur, geologi og kulturhistorie på informationstavler i tilknytning til mountainebikespor og en aktivitetsrute på Kulsbjerg. Informationstavlerne er udarbejdet i et samarbejde med Kulsbjerg Skole, Nyråd Lokalråd og Stensved Lokalråd samt en lokal kunstner Jette Jørgensen. Jette Jørgensen har dels tegnet landskabsmotiver fra Kulsbjerg og dels tegninger af karakteristiske arter. Til skolernes motionsdag den 9. oktober blev informationstavlerne sat op, og eleverne kunne på deres løbe- eller cykeltur rundt i området læse historierne på plancherne og blive klogere på geologi, naturplejen, flora og fauna (se omtale, bilag 6).

Fællesspisning til høslæt. Vintersbølle Strand.

Både børn og voksne deltog til høslæt på Vintersbølle Strand.

Vandet før, nu og i fremtiden – inddragelse af skoleklasser.

Der er taget kontakt til Kulsbjerg Skole, Mern Afd. og i samarbejde med lærere udviklet og afprøvet en række undervisningsdage for skoleklasser ved Mern Å, hvor elever har undersøgt dyrelivet i vandløbet samt opmålt fysiske forhold i og omkring vandløbet. Dette samarbejde kan evt. fortsættes, hvor klasser fra mellemtrinnet fortsat besøger Mern Å en til to gange om året for at følge dyrelivet i vandløbet henover året. Vandløbet ligger tæt ved skolen og er oplagt at inddrage oftere i undervisningen.

Der er afholdt et inspirationsmøde om "ØrredPatruljen" under Fishing Zealand, hvor Roskilde Kommune fortalte om, hvordan de har grebet det an med at inddrage unge i vandløbspleje. Som opfølgning har jeg stået for afholdelse af et opstartsmøde med lokale interessenter i Vordingborg Kommune fra hhv. lokale fiskeklubber, skolekonsulent, Integrationsrådet, Kultur og Fritid og naturvejledere. Her blev mulighederne for at igangsætte en "ØrredPatrulje" i Vordingborg Kommune diskuteret og 6 af deltagerne på mødet meldte sig på et instruktørkursus i januar 2016.

"Å -ambassadørprojektet" i samarbejde med Kulsbjerg Skole, Nyråd Afd., er fortsat i 2015. To elever fra hvert spor i 0.-3. klasse er udpeget som "å-ambassadører" og holder øje med livet i vandløbet. Å-ambassadørerne udfører mindre plej opgaver og holder å-rådsmøder, hvor de efterfølgende formidler deres viden om vandløbet videre til klassekammeraterne.

Jeg har deltaget i et å-rådsmøde og en offentlig "Å-dag" i starten af maj. Å-dagen blev traditionen tro afholdt ved Hassellitten, hvor å-ambassadørerne var værter for arrangementet. Der var åbent i det grønne hus med mikroskoper og akvarier til at undersøge, hvad der blev fanget af smådyr og insekter i vandløbet. Vandløbsbiolog Jimmi Spur Olsen deltog i arrangementet og gav en status på vandløbet og havørrederne i bækken siden restaureringen, og elever og forældre kunne stille spørgsmål til projektet.

Plejedag Målerhøj, Vestmøn med skoleklasse.

Opsætning af informationstavler på Kulsbjerg.

Forløb for skoleklasser ved Mern Å om dyrelivet i vandløbet.

Vandløbsinsekter bestemmes i Mern Å.

Delmål 2: By: Involvering af frivillige i samarbejdet om udvikling af pleje af grønne områder. Fokus på udvikling af natur- og kulturformidling i byen, der fremmer sundhed, rekreation og læring.

Øget brug af de grønne områder.

I samarbejde med frivillige, skoler og lokale foreninger har jeg arbejdet for at øge kendskabet og brugen af eksisterende natur- og kulturbaser, herunder Beværterhuset i Vintersbølle Skov, formidlingshuset på Præstø Strand og naturbasen på Kalvehave Havn.

Der er afholdt møde med styregruppen for Beværterhuset og tilrettelagt aktiviteter i samarbejde med Lokalhistorisk forening for Vintersbølle/Nyråd for at synliggøre og formidle Beværterhuset som "det grønne klasseværelse" i skoven. Jeg har i samarbejde med lokalhistorisk forening for Vintersbølle/Nyråd tilrettelagt en historisk møllerute i Vintersbølle Skoven med fortællinger om de 5 møller, som kan findes via gps og kort. Ruten er formidlet i en folder og på en hjemmeside, som der linkes til via QR koder rundt i skoven. I Beværterhuset ligger der foldere, som skoler og institutioner kan låne til afprøvning af mølleruten rundt i skoven. I slutningen af juni blev der afholdt høslæt og sommeråbent i Beværterhuset, hvor mange lokale mødte op, men kun få deltog i høslæt. Det er nu blevet en tilbagevendende tradition, hvor det primært er ældre, der deltager.

Desuden har der været afholdt løvfaldsåbent i starten af efterårsferien, hvor mange børnefamilier deltog i aktiviteterne. Her blev grejet i Beværterhuset også taget i brug for at undersøge livet i bækken og smådyrene i skoven. Igen i år har de tilbagevendende familie-arrangementer i Beværterhuset være velbesøgte, og det er god måde at få børnefamilier og bedsteforældre med børnebørn ud i naturen.

I start maj gennemførte jeg et kørekortkursus for 7 lærere og pædagoger i brugen af naturbasen på Kalvehave Havn i Den Gule Stald. Deltagerne kom både fra Kalvehave Kompetencecenter og Gåsetårnsskolen. Kurset gav deltagerne en introduktion til booking og brug af naturbasen og dens grej, regler for færdsel på havnen og sikkerhed ved brug af waders. Der er afholdt 2 møder med brugerrådet hhv. forår og efterår vedrørende brug og vedligeholdelse af naturbasen.

Kalvehave Kompetencecenter har brugt naturbasen en del i 2015 og har haft ca. 20 arrangementer henover sæsonen med 5-10 elever pr. gang. Det har primært drejet sig om undersøgelse af livet på lavt vand. Det er et godt sted at tage hen med en gruppe af elever med særlige behov, da de har mulighed for at sætte eleverne i gang med praktiske aktiviteter og bruge uderummet. Et af aktiviteterne var snorkling for udskolingselever fra Kalvehave Kompetencecenter. Naturvejleder Susanne Rosenild og jeg guidede aktiviteten med grej fra snorkeltraileren på Avnø Naturcenter. Nogle af eleverne havde ikke mod på at snorkle og gik i stedet på opdagelse på lavt vand iført waders. En del af eleverne fik prøvet snorkling, og da de først var kommet i vandet, var de optagede af at opdage dyrelivet under vandoverfladen og finde posterne på den nye undervandssti. Oplevelsen var samtidigt med til at give et bedre sammenhold mellem elever og lærere. Kalvehave spejderen har igen i år brugt naturbasen en del til aktiviteter, primært for de små spejdere (0.-1. klasse). De har i gennemsnit brugt stedet én gang i måneden og nogle måneder 2 gange. Temaerne for deres aktiviteter har været livet på lavt vand, sten på stranden, fugle og tang i strandkanten.

Historisk møllerute indvies under Vandrefestivalen.

Elever på Kalvehave Kompetencecenter afprøver snorkling.

Herudover har enkelte andre skoler benyttet sig af naturbasen, bl.a. Gåsetårnsskolen og Gundeslevsholm Idræts efterskole. Museum Sydøstdanmark lånte også grej fra naturbasen til aktiviteter i efterårsferien, hvor børn og voksne kunne fiske i voldgraven.

Der blev afholdt "Livet på Kalvehave Havn" i samarbejde med lokale foreninger, spejdere og lokale virksomheder (se delformål 3).

I samarbejde med en lærer på Gåsetårnsskolen, Marienberg Afd., er der udviklet et undervisningsforløb til mellemtrin, som kan indgå i emnekasser om hhv. skoven og kysten i "Det Rullende Naturværksted". Undervisningsforløbene er afprøvet med elever i vinteren og foråret 2015. Forløbet om vinteren handler om, hvordan dyrene klarer sig om vinteren med et o-løb med små film og quizspørgsmål. Det andet undervisningsforløb omhandler livet ved kysten med et o-løb med små film og quizspørgsmål om dyrene på lavt vand. Desuden indgår en fødekæde-strategi indgå i forløbet, som handler om rovdyr-byttedyr og fødekæder i havet.

Jeg har deltaget med "Det Rullende Naturværksted" i en naturuge med elever fra Gåsetårnsskolen, Marienberg Afd., med undervisningsforløb på Oringe i april. Undervisningsforløbene blev koblet til fagene natur/teknik med undersøgelse af livet i en sø og en leg om dyrenes forvandlingstrin samt matematik i forhold til optælling af forårsplanter i skovbunden. Det var en udfordring at have så stor en gruppe af elever i gang samtidigt, hvoraf nogle af grupperne skulle være selvkørende i forhold til løsning af opgaverne. Flere af eleverne var ikke klædt på efter vejret og mistede derfor koncentrationen på grund af kulde. Møn spejderne lånte også "Det Rullende Naturværksted" til en spejderlejr i uge 28 på Møn, hvor spejderne undersøgte livet i en sø ved Stege Skov.

Der er indkøbt grej til formidlingshuset på Præstø Strand og afprøvet et undervisningsforløb samt afholdt 2 kørekortkurser for hhv. lærere i Præstø området og spejderledere (se delformål 4). Der er etableret en grejbank på Stege Skole med servicelederen som kontaktperson på skolen i forhold til booking af grejbank. Der vil arbejdes på at få grejbanken lanceret i 2016, så den kommer mere i brug på Møn Skole, Stege Afd., hos spejderne og til offentlige arrangementer.

Der er afholdt 3 inspirationsdage i de grønne nærområder for dagplejere og deres børnegrupper i hhv. Køng, Bårse og Præstø. Desuden har jeg afholdt et Grønne Spirer kursus for naturdagplejere i kommunen med inspiration til at arbejde med emnet "sommerfugle, forvandling og insekthoteller". Der blev kigget efter sommerfuglelarver, indrettet terrarier og bygget små insektbo. Dagplejerne skulle inden kurset tænke over, hvordan man kunne arbejde med emnet og tage materialer med. Det gav nogle gode snakke på tværs og tips til hinanden om, hvordan man kunne arbejde med emnet sommerfugle for de 0-3 årige. Én havde en skotøjsæske med, hvor der var små figurer til en fortælling om sommerfuglens forvandling, og hvad den lever af som larve og som voksen.

Vintertur for skoleklasse ved Bevæsterhuset.

Inspirationsdag for dagplejere. Tema om snegle.

I forbindelse med fejringen af 600 års jubilæet for Vordingborg har jeg afholdt 2 arrangementer i Vordingborg by og omegn med fokus på dels kulturhistorien og dels naturen. Jeg afholdt en fyraftenstur under Vandrefestivalen til det rekreative område Trellemarken med fokus på omdannelsen af området "fra losseplads til ny natur". Desuden afholdt jeg en guidet naturvandring på Knudshoved Odde på en hverdags-formiddag, som var målrettet de ældre, pensionister og andre med mulighed for at deltage. Der var stor interesse og tilslutning til begge ture.

Desuden har jeg i samarbejde med Danmarks Borgcenter bidraget med børneaktiviteter til Sankt Hans – Bål på Borgen, hvor mange borgere mødte op, og især mange børnefamilier. Jeg stillede op med "Det Rullende Naturværksted", hvor børn og voksne kunne låne slaget til at gå på opdagelse efter smådyr og insekter på ruinterrænet, de kunne bygge insektbo og deltage på en skattejagt om dyrene på ruinterrænet. Der var mange forbi min stand, men lidt for kort tid til at formidle aktiviteterne til de mange interesserede. Der var også mange andre børne-aktiviteter, som deltagerne kunne prøve. Der var en god foramtale af arrangementerne til 600 års jubilæet med særomtale i lokalaviserne og udgivelse af et jubilæumsblad (se uddrag af jubilæumsbladet, bilag 7).

Frivillighedsprojekter i parker og grønne områder

I 2015 har jeg fortsat samarbejdet med lokale foreninger i Ørslev og Ørslev Lokalråd omkring etablering af faciliteter, såkaldte aktive uderum, i tilknytning til kløverstier med udgangspunkt fra Ørslev by. Faciliteterne og kløverstierne kan samtidigt anvendes af skoler, daginstitutioner og dagplejere til naturaktiviteter og udeundervisning i tråd med den nye skolereform. Der har været afholdt en række møder ift. fundraising. Der er indhentet midler fra LUP (Lokal Udviklingspulje i Vordingborg), Friluftsrådet og lokale grønne partnerskaber, Naturstyrelsen.

Desuden har der været afholdt en del møder i forhold til færdiggørelse af ruterne og tekster til kløverstierne. De to lange ruter (sort og rød rute) har måttet ændres flere gange undervejs, da ikke alle aftaler med lodsejere og grundejere kunne falde på plads. Dette har forsinket processen. Kløverstierne forventes indviet i foråret 2016.

Nyråd og omegns Kogræsserlaug har haft en god sæson og flere nye medlemmer er kommet til. Informationstavle er udarbejdet og er sat op ved engen.

En forening for bevaring af historiske planter på Møn og Nyord med tilknyttet havelaug i Stege er etableret. Havelauget vil stå for etablering og pasning af en historisk have i tilknytning til renoveringen af Morten Renbergs Gård i Stege i samarbejde med Stege menighedsråd. Der blev afholdt en offentlig tur i juni, hvor haven blev vist frem. Herefter kom deltagerne kom med på en tur rundt i Stege, hvor levende fortidsminder blev formidlet undervejs i Stege by og ved Stege Vold.

Naturambassadører i landsbyerne.

Der er taget kontakt til lokale ildsjæle i 8 lokalområder i forhold til, om de kunne tænke sig at være "naturambassadører"/lokale tovholdere i deres område i forhold til formidling af naturpleje og lokale grønne projekter til andre borgere i området og nye tilflyttere. De lokale ildsjæle bor på hhv. Jungshoved, Vestmøn (Hårbølle), Ørslev, Nyråd og omegn, Kastrup Ndr. Vindinge og Vordingborg, Østmøn (Borre), Bårse og Svinø/Kostræde Banke. Samarbejdet igangsættes i 2016.

Aftentur på Trellemarken. Vandrefestival.

Guidet tur i Stege om historiske planter.

Delmål 3: Kyst: Udvikling af kystfriluftsliv og formidling af den maritime kulturhistorie, samt undervandsformidling.

Natur og kulturspor under havoverfladen.

Samarbejdet med Geocenter Møns Klint, Vordingborg Udviklingselskab (VUS) og Avnø Naturcenter omkring formidling af livet under havoverfladen er afsluttet i 2015. Projektet er et EU Interreg projekt "UNDINE" (dansk-tysk samarbejde), som sætter fokus på livet under overfladen i Østersøen. Der er indkøbt grej til en snorkeltrailer, som naturvejledere kan låne til aktiviteter. Der er udviklet informationsark om dyrene på lavt vand på dansk, tysk og engelsk, som kan anvendes til blå flag aktiviteter, undervisning og kystformidling. Der er udarbejdet film om livet under havoverfladen med optagelser af karakteristiske dyr og planter i farvandede omkring Møn og Sydsjælland, som er tilgængelige på hjemmesider. Der er afholdt et snorkelarrangement for udskolings elever på Kalvehave Kompetencecenter i samarbejde med lærere og pædagoger (se delformål 2).

I samarbejde med dykker og naturvejleder, Søren Larsen, er der udarbejdet to undervandsstier for snorkel- og flaskedykkere ved hhv. Kalvehave Havn og Ore Strand Camping. Stien ved Kalvehave er for nybegyndere, og stien ved Ore er for øvede snorkeldykkere. Undervandsstien leder dykkeren henover sandbund, sten, ålegræseng og gennem tangskov. Langs stien kan man møde en sæl-skulptur eller et vrak, som man kan svømme rundt om, og man kan undersøge, om der er fisk ved de rugekasser, som er lagt ud langs stien. Undervandsskilte opfordrer dykkeren til at kigge efter detaljer. Her kan man små tips til at få øje på en fladfish, som gemmer sig under sandet eller en tangnål, som ligner et stykke ålegræs. Undervandsstierne er placeret tæt ved kysten og vil kunne indgå i undervisning om livet på lavt vand, hvor nogle af undervandsposterne kan findes vha. en vandkikkert.

Begge undervandsstier blev indviet i juni. I slutningen af juni blev undervandsstien på Ore Strand indviet i samarbejde med Ore Strand Camping. Til indvielsen hjalp Vordingborg Dykkerklub med at sænke en båd og trække en sæl-skulptur ud i vandet. Omkring 20 personer mødte op for at høre om projektet. De fleste var gæster fra campingpladsen. En flok på 8 både børn og voksne blev iført våddragt og fik afprøvet den nye undervandssti guidet af dykker, Søren Larsen. Det var en stor oplevelse for mange af deltagerne at snorkle. Der var en fin omtale af arrangementet (se bilag 8).

Blå flag aktiviteter og kystformidling.

I løbet af sommeren 2015 er der afholdt 10 blå flag arrangementer i tilknytning til blå flag strandene i kommunen. De fleste af aktiviteterne har haft temaet "livet på lavt vand og under overfladen", hvor børn og voksne har kunnet låne net, vandkikkert og iført waders gå på opdagelse på lavt vand. På Hårbølle strand var temaet også sten på stranden. På Præstø Strand startede blå flag badesæsonen med relancering af ny elektronisk formidling ved formidlingshuset, lancering af sejlfolder, og der var gratis smagsprøver over bål på fjordens spisekammer (se delformål 4). Der var især børnefamilier og bedsteforældre med børnebørn, som deltog til aktiviteterne.

Et andet tema for årets blå flag aktiviteter var livet i jægerstenalderen ved Præstø Fjord. Der blev afholdt et arrangement en eftermiddag for forskellige aldersgrupper af spejdere, hvor også borgere var velkomne. Temaet var Præstø Fjord i jægerstenalderen med afprøvning af 4 værksteder: 1) undersøgelse af livet på lavt vand med net, waders og vandkikkert, 2) smykkeværksted med smykker af blåmuslinger og lindebast, 3) tilberedning af blåmuslingesuppe over bål og 4) snitteværksted med snitning af musikinstrumenter fra stenalderen – såkaldte brummer. Forældrene smagte på muslingesuppen og deltog i afrundingen af arrangementet.

Snorkeldykker afprøver undervandssti.

Indvielse af undervandssti på Ore strand Camping.

Desuden blev der afholdt en guidet tur rundt om Præstø pynten med udgangspunkt fra formidlingshuset i Præstø, hvor temaet var kulturhistorien i byen og historien om Lilleholm og Storeholm før i tiden og frem til i dag samt fuglelivet. Generelt har der været en god tilslutning til alle blå flag arrangementerne. Annonceringen i P4 Sjælland gav også mulighed for at reklamere ekstra for blå flag aktiviteterne og blive mere synlig. Desuden var der god omtale i lokalpressen (se omtale bilag 8).

Igen i år blev der afholdt "Livet på Kalvehave Havn" ved åbning af badesæsonen og opsætning af badebroen i samarbejde med lokale foreninger, spejdere og lokale virksomheder, såsom den nye cykelforretning, Brobike. Igen i år sejlede Postbåden Røret ture ud til Mønsbroen og en lokal ornitolog stillede op med teleskop og fortalte om vandrefalke-parret ved broen. Kun få mødte op i løbet af formiddagen sammenlignet med sidste år, hvilket sandsynligvis skyldtes vejret, som både var regnfuldt og blæsende. Lokale borgere fra Kalvehave havde lavet et rørebassin med fisk fra Stege Bugt, som var populært for de forbipasserende at kigge på og en god måde at formidle de forskellige fisk i nærområdet. Fiskene blev bagefter sat tilbage i havnen (se omtale bilag 9).

Der blev afholdt et større snorkel-arrangement til Sildemarked i Stege i samarbejde med naturvejlederkolleger, Kari Hald og Susanne Rosenild, hvor snorkeltraileren blev fragtet til Stege Havn. Børn og voksne kunne prøve at snorkle på lavt vand, og de kunne også iføre sig waders og gå på opdagelse på lavt vand med rejehov og vandkikkert. I samarbejde med Integrationsrådet blev flygtningefamilier inviteret med til arrangementet, og både forældre og børn var nysgerrige efter at afprøve snorkling og at fiske på lavt vand. De kom ud at snorkle i små hold, og to naturvejledere holdt øje i vandet. Det var kun få etnisk danske familier, der kiggede forbi, hvilket kan hænge sammen med placeringen lidt væk fra selve Sildemarkedet med boderne, og at vejret var blæsende og koldt.

Formidling af sejlruiter samt natur og kultur til vands.

I samarbejde med Vordingborg Udviklingsselskab (nu Visit-Møn Sydsjælland) har jeg igangsat et projekt med fokus på de historiske skibe: Postbåden Røret, færgen IDA og færgen Møn og udvikling af cykelturismen. Projektets formål er at udvikle nye, spændende cykeloplevelser med fokus på formidling af den maritime kulturhistorie. Der udvikles et koncept, hvor cykling kombineres med en sejltur på en eller flere af de historiske skibe. Som en del af projektet er der bevilget midler fra Friluftsrådets Tips- og lottomidler til etablering af fire grejbanker i tilknytning til fire havne: Nyord, Stege, Kalvehave og Bogø.

Jeg har i samarbejde med Bogø Møllelaug indkøbt en stenkværn og en kornvalse til offentlige arrangementer i møllen. Møllen ligger i cykel- og gåafstand fra Bogø Havn og vil være et formidlingstilbud for turisterne, der ankommer med færgen IDA. Møllen har i år haft flere arrangementer henover sommeren, hvor stenkværnen har været i brug. Vi afholdt sammen en familiedag på møllen i august i samarbejde med Bogø 4H, hvor 4H stod for aktiviteter med husdyr og kæledyr ved møllen, mens jeg tilbød naturformidling med temaet "sommerfugle".

Dyrene på lavt vand undersøges ved Ore Strand.

Børnefamiliedag ved Bogø Mølle.

Børn og voksne kunne fange sommerfugle på engen neden for møllen og lære de forskellige sommerfuglearter at kende. Indenfor i møllen kunne deltagerne valse korn og se stenkvarnen i brug. Mange familier kiggede forbi, både turister og lokale beboere fra Bogø og Møn.

Jeg har desuden haft møde med Bådelaugets Udsigten i Viemose Skov ang. etablering af en grejkasse ved bådelaugets, som ligger i cykel- og gåafstand fra Kalvehave Havn. En snittekasse, gættekasse med værktøj og en informationstavle med træskiver af forskellige træ-arter anvendt til bl.a. skibsbyggeri skal understøtte formidling af temaet "fra træ til båd". Bådelaugets Udsigten vil være et stop undervejs på en cykel- og vandrerute, som vil formidles til turister på havnen.

Delmål 4: Naturpark: Videreudvikling og forankring af naturformidling i og omkring Præstø Fjord med inddragelse af nye målgrupper og samarbejdspartnere.

Formidling omkring "Naturrum Præstø Fjord" for nye målgrupper

I samarbejde med "Bo og naboskab" i Præstø har jeg tilrettelagt et forløb i tilknytning til formidlingshuset på Præstø Strand i oktober 2015 målrettet deres beboere, som har både fysisk og psykisk funktionsnedsættelse. Der var planlagt et forløb med både fysisk aktivitet på stranden, smagsprøver over bål og sanseoplevelser på stranden. Arrangementet blev desværre aflyst. Det forventes, at der i stedet tilrettelægges en lignende dag i 2016.

Øget brug af natur- og kulturbase i Præstø

I 2015 er formidlingshuset på Præstø Strand indrettet med grej i to depotrum. Depotrum 1: undersøgelsesudstyr og emnekasser målrettet skoler, børnehaver, dagplejere og spejdere, depotrum 2: naturgrej målrettet besøgende og turister på Præstø Strand i sommersæsonen. Der er opsat hylder og etableret nye låse med særskilte nøgler til grejrummene, som kan udlånes til nøglebrugere.

Grejbanken blev indviet i maj 2015 i samarbejde med Præstø spejderne og Præstø Ro- og kajakklub. Eftermiddagen startede med en præsentation af den nye elektroniske formidling i form af en lokal Wi-Fi, hvor foldere, kort og film kan hentes via ens mobiltelefon. De nye grejrum blev fremvist, og børn og voksne kunne afprøve noget af grejet og tage med naturvejlederen på opdagelse efter livet på lavt vand. Der var smagsprøver over bål med røget fisk. En ekspedition af kano- og kajaksejlere tog af sted fra Præstø Strand i retning af Præstø Overdrev for at overnatte. En ny sejlfolder blev præsenteret og taget i brug af kano- og kajakekspeditionen. Der deltog mange spejdere og deres forældre, men desværre kom der ikke så mange borgere som forventet, hvilket måske hænger sammen med tidspunktet en fredag eftermiddag (se omtale, bilag 10).

Relancering af Naturrum Præstø Fjord. Ny elektronisk formidling.

Ekspedition af kano- og kajaksejlere tager afsted.

Der er afholdt 2 "kørekortkurser" til brugere af grejet i formidlingshuset, herunder instruktion i sikkerhed ved brug af waders. Det ene kursus blev afholdt for lærere og pædagoger på Præstø Skole og Præstø privatskole og var et 2 timers kursus med introduktion til grejet og emnekasserne. Nogle af deltagerne iførte sig waders og gik på opdagelse i fjorden efter smådyr og fisk, og der blev kigget i bøgerne og stillet spørgsmål. De var begejstrede for emnekasserne med udstyr til forskellige temaforløb, f.eks. Sø- og Å kassen og Skovbiotop-kassen, og flere af lærerne var allerede inspirerede til at booke grejbanken. Det andet kursus blev afholdt for en flok spejderledere en fyraften efter arbejde, hvor de fik fremvist grejet. På begge kurser fik deltagerne en instruktion i sikkerhed ved brug af waders og aktiviteter ved kysten, og dagen sluttede af med uddeling af kørekort-beviser til grejbanken og uddeling af nøgler.

Der lavede en aftale med Præstø privatskole om booking af natur- og kulturbasen (Præstø formidlingshus) ved at kontakte sekretæren på skolen, hvorefter hun sætter det på en offentlig tilgængelig kalender på deres hjemmeside, så alle kan se, hvornår naturbasen er booket. Skolen ligger lige ved siden af Præstø Strand, så det er nemt at hente nøglen til grejbanken. Præstø Skole og spejderne har fået deres egne nøgler, så de blot skal booke sig ind i kalenderen. Der vil samarbejdes med Præstø bibliotek vedrørende udlån af nøgle til besøgende i sommersæsonen. Præstø privatskole har allerede brugt formidlingshuset en del i efteråret, og SFO'en er tit dernede med en gruppe af elever, hvor de låner fiskegrejet og bruger bålpladsen.

Som en del af relanceringen af Præstø formidlingshus afholdt jeg i samarbejde med en lærer på Præstø Skole et forløb for indskolingen (2. klasser). Eleverne blev opdelt i 2 hold, som skiftede mellem 2 stationer: 1) undersøgelse af livet på lavt vand med net, vandkikkert og rejehov, 2) kimsleg med opskyl fra stranden og o-løb om livet i Præstø Fjord med brug af "lågeplanchen" ved formidlingshuset med tegninger af dyrelivet i fjorden.

På opdagelse i fjordlandskabet.

Der er etableret elektronisk formidling i samarbejde med konsulentfirmaet "Bjergtaget" med to Wi-Fi stationer ved hhv. formidlingshuset i Præstø og ved fjordposten Even, hvor film, lydoptagelser og beskrivelser om dyrelivet og historier om Præstø Fjord er tilgængelige for besøgende via deres smartphone. Der vil også være en logbog, hvor brugere kan skrive forslag og tips. Der vil i 2016 arbejdes på en større synlighed og promovning af Wi-Fi stationerne, hvor besøgende opfordres til at bruge det og skrive små nyheder i logbogen. Ligeledes vil naturvejlederen løbende skrive nyheder og lægge opgaver ind til skolerne, som de kan få adgang til via deres smartphone, når de er på stedet.

Jeg har interviewet godsejer ved Engelholm Gods med henblik på indhentning af historier om godsets historie. Godset ligger ved Faksinge Skov og tæt ved Præstø Fjord og Even. Lokalarkivet i Præstø er ligeledes kontaktet med henblik på indhentning af historier fra lokale beboere og lodsejere i Præstø området, som kan fortælle om bl.a. Storeholm og Lilleholm. Beretningerne vil være tilgængelige ved de to Wi-Fi stationer ved Even og på Præstø Strand. Historierne vil anvendes i udviklingen af temaruter med fokus på kulturhistorien og godslandskabets historie omkring fjorden.

Delmål 5: Videndeling af erfaringer – grønne frivillige: Udvikling og afprøvning af nye metoder til involvering af frivillige i naturen med deltagelse i projekt "Grønne frivillige i parker og byens grønne områder" i samarbejde med Friluftsrådet.

Friluftsrådet har en vision om at få flere frivillige i naturen gennem afprøvning af forskellige former for organisering af frivillige og brugerstyrede natur- og friluftsområder og har igangsat i 3 årigt projekt, hvor 10 demonstrationsområder følges. Tovholderne for projekterne mødes med henblik på vidensdeling og erfaringsudveksling. Roneklint er valgt som ét af 10 demonstrationsprojekter rundt om i landet. Projekterne skal tænke nyt ift. at inspirere og engagere endnu flere frivillige – og samtidig danne baggrund for et "idékatolog", der skal kunne hjælpe og inspirere kommuner, stat mfl., som ønsker at arbejde med frivillige i naturen.

I Roneklint området fungerer jeg som facilitator i forhold til de initiativer og projekter, som lokale borgere igangsætter. Projektområdet består af 6 delområder på i alt ca. 35 ha i og omkring Roneklint by, hvoraf størstedelen er privatejet med undtagelse af bystævnet i Roneklint by og Roneklint Fyr. Der er forskellige projekter under opstart i de forskellige delområder.

Vordingborg Kommune har i samarbejde med en lokal lodsejer etableret et paddevandhul vest for Roneklint by. Vandhullet ligger tæt ved naturområdet, Bøndernes Egehoved, og vil være en ny ynglelokalitet for bestanden af løvfrøer i området. Arealet er hegnet og afgræsses.

Desuden samarbejder lodsejeren med Jungshoved Stuevalg og kommunen om etablering af en stiforbindelse til Bøndernes Egehoved og andre faciliteter. Jungshoved Stuevalg har udarbejdet et informationsskab i Roneklint by med forslag til vandreture i området. I det fredede naturområde, Bøndernes Egehoved, er der et samarbejde mellem Vordingborg Kommune, Nysø Gods (ejer af Bøndernes Egehoved) og DOF (Dansk Ornitologisk Forening) Storstrømmen om opsætning af redekasser til Stor Skallesluger og overvågning af ynglesucces i redekasser, som udføres af en lokal ornitolog. Der er således tale om forskellige mindre projekter, hvor de frivillige er mere eller mindre formelt organiseret via f.eks. DOF, Jungshoved Lokalråd eller en mere uformel gruppe af borgere, f.eks. ved etablering af bystævnet.

I marts blev der i samarbejde med projektleder, Rikke Vibeke Husum, Friluftsrådet, afholdt en workshop, hvor de forskellige grupper af frivillige mødtes på tværs og fortalte om hinandens projekter og udvekslede idéer. Dagen startede ved bystævnet – det nye samlingssted i landsbyen, hvor historien om bystævnet levende blev fortalt, og der blev truttet i det gamle byhorn. Herefter fortsatte turen rundt til de forskellige projekter, hvor de lokale ildsjæle kunne fortælle om deres projekter. Der deltog omkring 30 lokalt fra Roneklint, som alle var interesserede i at høre om projekterne og være med til at udvikle Roneklint by og omegn. Dagen sluttede af med gruppearbejde, hvor deltagerne udviklede videre på projekterne og fik nye idéer inden for emnerne "kogræsserlaug", "stier og tilgængelighed" og "bedre faciliteter for turister i området". Det var en vellykket dag med et stort engagement, hvor de lokale borgere kunne fortælle om det projekt, som de brænder for. Det gav inspiration til at udvikle nye idéer sammen.

En af arbejdsgrupperne mødtes efterfølgende i løbet af foråret med den lokale lodsejer i forhold til at udvikle et projekt omkring bedre tilgængelighed til Bøndernes Egehoved og faciliteter i form af p-plads og shelter. Der blev udarbejdet en projektbeskrivelse og indhentet tilladelser og tilbud samt ansøgt fonde. Friluftsrådet og LUP (lokale udviklingspulje i Vordingborg) har bevilget midler til projektet. I oktober var Roneklint vært for et "videns- og erfarings-udvekslingsseminar" i Øst, hvor forskellige aktører fra de 10 demonstrationsområder mødtes og delte viden og erfaringer på tværs af projekter. Det var en god måde for de frivillige at give hinanden sparring og idéer. Herved bliver det også synliggjort, hvad der kan være udfordringen i samarbejdet med f.eks. kommunen og andre aktører i forhold til at gennemføre et lokalt friluftprojekt. Se omtale af projektet Roneklint og de 9 andre demonstrationsprojekter på www.frivilliginaturen.dk.

Lise Jacobsen fortæller om infoskabet og vandreruterne i Roneklint (øverst) og ornitolog, Sune Madsen, fortæller om opsætning af redekasser til Stor Skallesluger (nederst).

Delmål 6: Formidling af projektets resultater: Projektets resultater viderefremidles både internt i kommunen, men også eksternt til Naturvejledning i Danmark og til andre kommuner via fagblade, arrangementer, mv. Desuden indgår naturvejlederen som medtovholder på naturvejledernetværket Borgerinddragelse, og vil i denne sammenhæng medvirke til erfaringsdeling via netværket samt deltage i andre relevante naturvejledernetværk.

I samarbejde med medtovholder, Leif Sørensen, Trente Mølle, for naturvejledernetværket "Borgerinddragelse" har jeg planlagt en netværksdag i efteråret 2015. På grund af for få tilmeldinger er netværksdagen udskudt til februar 2016 (se program bilag 11). Netværksdagen har fokus på inddragelse af borgere i naturovervågning, såkaldt Citizen Science, gennem f.eks. atlasprojekter, fugle og natur og DN's Naturtjek app. Hvordan forholder vi os som naturvejledere til disse projekter, og hvordan kan det inddrages i naturvejledningen?

Jeg har deltaget på en netværksdag i foråret 2015 i Naturvejleder-netværket for frivillige og frivillighed, hvor der blev lagt et program for, hvad netværket fremover skal have fokus på. Jeg har været medarrangør af et netværksmøde i Vordingborg Kommune i november med fokus på "De frivillige og samarbejdet med kommuner og Staten" (se program bilag 12). Det var netværksdag med mange gode diskussioner undervejs. En af pointerne var blandt andet, at det kræver ressourcer i kommunerne at samarbejde med frivillige, og at det ikke er nok at have én frivilligkoordinator ansat, som i Københavns Kommune. En anden pointe var, at det er vigtigt at gøre det nemt at være frivillig og ikke have for mange regler og retningslinjer sat op for den frivillige, men at kommunerne skal arbejde på at overdrage ansvar og opgaver fuldt ud til de frivillige. Dette har man bl.a. forsøgt i Vordingborg Kommune med etablering af såkaldte egnshuse.

Jeg har deltaget på tre kursusdage, som indgår i Friluftsrådets "Frivilligprogram", som handlede om ledelse af frivillige i naturparker. Et uddannelsesforløb for naturvejledere og frivilligkoordinatorer, der samarbejder med frivillige i naturparker. Jeg er koblet på uddannelsesforløbet, da jeg i dialog med Friluftsrådet skal forsøge at overføre erfaringer og viden fra kurset til en kommunal kontekst.

Jeg har holdt et oplæg for en "Erfa-gruppe vedr. samarbejde med frivillige i naturen" i Friluftsrådet. Her fortalte jeg om naturvejlederen som bindeled mellem forvaltningen og de frivillige samt de muligheder og udfordringer, der ligger i at samarbejde med frivillige i en kommune. Erfa-gruppen består af repræsentanter fra hhv. Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Fugleværnsfonden, Naturstyrelsen, Kulturstyrelsen, Kommunernes Landsforening, Frivilligcentre og Selvhjælp Danmark, KTC, organisation af topchefer i den kommunaltekniske sektor og Friluftsrådet.

Samarbejde, netværk og koordinering

Samarbejdet med foreninger, interesseorganisationer, lodsejere og frivillige formidlere er videreført i 2015. Herunder samarbejdet med DN Vordingborg, Møns Amatørgeologiske Forening (MAF), Dansk Vandrelaug, lodsejere, lokalråd, spejdere, rokлубber, lokalhistoriske foreninger, lokale stiforeninger, vandrekлубber, borgerforeninger, m.fl. Samarbejdet drejer sig bl.a. om formidling af rekreative ruter og seværdigheder samt afholdelse af offentlige ture.

Jeg har deltaget i koordinationsgruppen for Vandrefestivalen i forhold til den overordnede planlægning og udvikling af Vandrefestivalen mellem 15 kommuner i Region Sjælland. Jeg deltager fortsat i Netværk for Friluftsliv (tidligere netværk for rekreative ruter), hvor kommunerne i Region Sjælland samarbejder om udvikling af rekreative ruter, friluftsliv og formidling på friluftsguiden.dk og andre hjemmesider.

Samarbejdet med Visit Møn og Sydsjælland er fortsat i 2015 i forhold til udvikling af nye natur- og kulturoplevelser i Vordingborg Kommune, der henvender sig dels til borgerne og dels til turister (dansk, tysk, engelsk). Det drejer sig bl.a. om udvikling af nye cykeloplevelser koblet til naturformidling og kystfriluftsliv. Fremover vil dette samarbejde forsættes med Annette Tenberg, ansat som koordinator for cykelturisme projekter og Fishing Zealand i Strategi og Implementering, Vordingborg Kommune.

Jeg er koordinator for netværket for natur- og kulturformidlere i Vordingborg Kommune. Netværket omfatter institutioner og formidlere, der arbejder professionelt med natur- og kulturformidling i Vordingborg Kommune: naturvejledere i kommunen, Naturstyrelsen Storstrøm og på Geocenter Møns Klint, Museum Sydøstdanmark og Strategi og Implementering, Vordingborg Kommune. Der er afholdt et

planlægningsmøde med netværket i november og en fælles aktivitet ved til Sildemarked i Stege, hvor 3 naturvejlederkolleger gik sammen om at afholde et arrangement med snorkling som trækplaster.

Jeg deltager som repræsentant i den kommunale koordinationsgruppe for frivillighed i Vordingborg Kommune. Den kommunale koordinationsgruppe skal sikre en styrket koordinering af de tiltag, der er beskrevet i "Politik og handleplan for frivillighed". Jeg repræsenterer fagområdet "natur og miljø". I 2015 har vi udarbejdet en kommunikationsplan i forhold til samarbejdet med frivillige i kommunen.

Markedsføring og synlighed

Samarbejdet med lokalpressen fungerer fortsat godt med henblik på at synliggøre og formidle de mange offentlige ture/arrangementer og lokale grønne projekter til borgere, foreninger, institutioner og turister. Der er sendt pressemeddelelser og nyhedsbreve ud både før og efter afholdelse af offentlige ture og arrangementer.

Markedsføringen af ture og aktiviteter er sket via kommunens nyhedsbreve, lokale foreningers hjemmesider, www.naturenivordingborg.dk, www.oplevel.vordingborg.dk, opslag og plakater på biblioteker, supermarkeder, havne, m.fl., samt artikler i lokalblade og medlemsblade. En del af turene/aktiviteterne er også annonceret via mails til lokalråd, lokale foreninger og frivillige turledere, som har bidraget til at videreformidle arrangementerne. Desuden har jeg lagt nyheder og oplag op på en ny kommunal facebookside "Frisk luft på Sydsjælland og Møn", hvor friluftsoplevelser i Vordingborg Kommune deles mellem borgere og besøgende.

Desuden har jeg haft et indslag i lokalradioen, P4 Sjælland om blå flag aktiviteterne henover sommeren.

Særlige aktiviteter i forbindelse med NVL-ordningen:

(F.eks. planlagte bidrag til netværksarbejde, oplægsholder på NVL-uddannelsen, artikler til NVL-bladet eller naturvejleder.net ol.).

Jeg har deltaget i to kursusdage med "kulturhistorisk netværk for naturvejledere". Kursusmodul 2: Fra stamme til stat – oldtidens natur, kultur og livsgrundlag og kursusmodul 3: Bebyggelser i landskabet fra oldtid til reformationen (1536).

Desuden har jeg deltaget i en netværksdag i det sjællandske/bornholmske netværk om "Skolen i virkeligheden" i Humlebæk. I juni deltog jeg i en temadag om havformidling med "småbørnsnetværket".

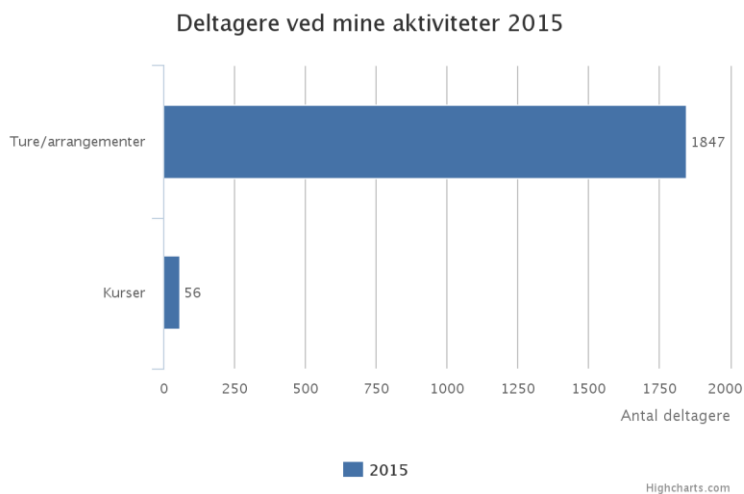
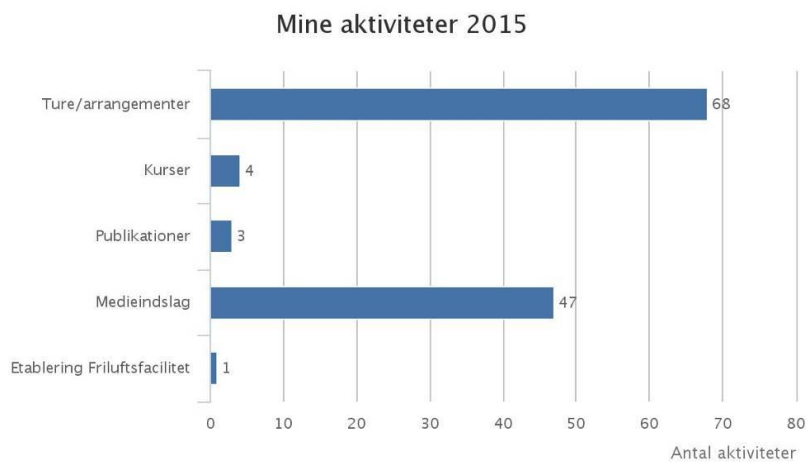
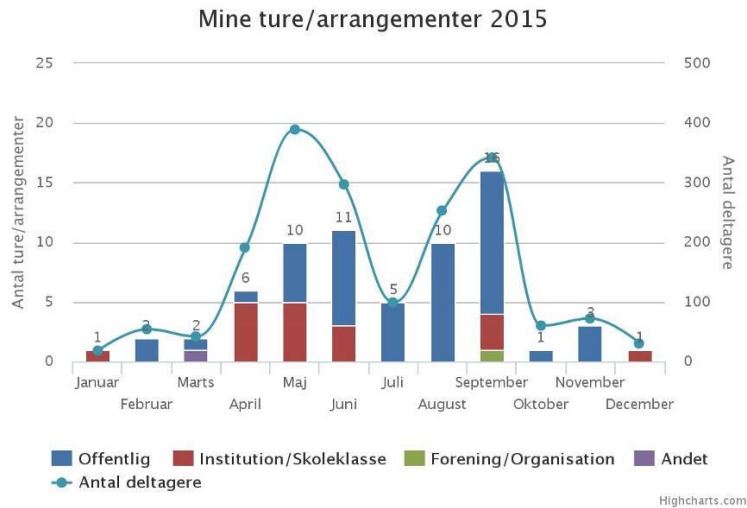
Andet:

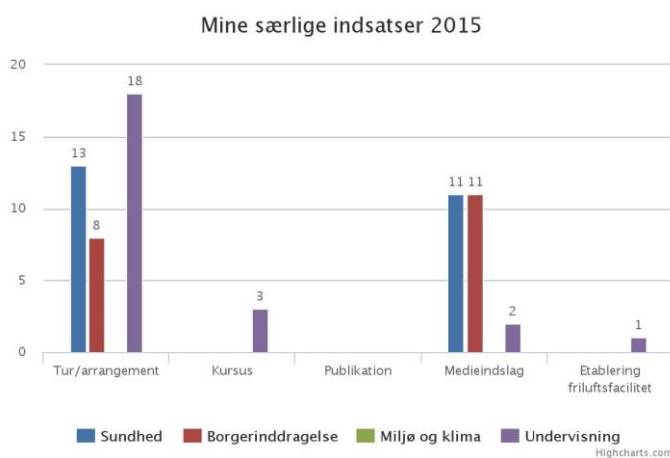
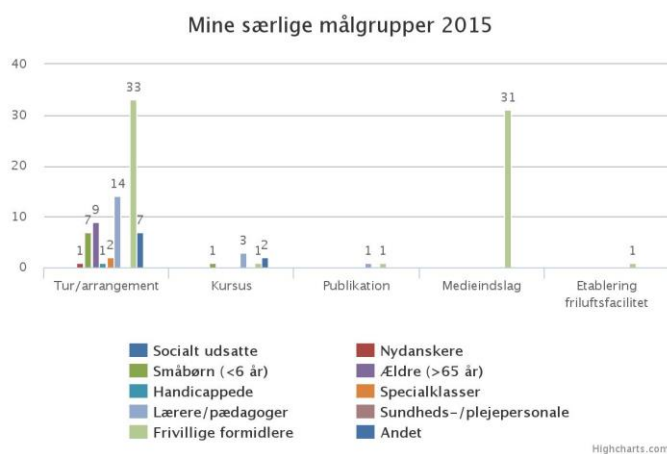
(Arbejde som rækker ud over delmålene)

Jeg har deltaget i et 3 dages "Naturforvaltningskursus" i Skåne, hvor vi besøgte mange forskellige naturlokaliteter og fik indblik i Sveriges måde at forvalte naturen på. Det gav indsigt i de mange forskellige naturtyper, og jeg fik frisket op på mit artskenndskab.

Desuden har jeg deltaget i 2 dages kursus "Friluftrelateret førstehjælp" arrangeret af Fjordhuset Karebæksminde. Det var et grundigt førstehjælpskursus, som netop var målrettet førstehjælp i situationer relateret til friluftsliv.

Statistik over formidlingsaktiviteter:
(Indsæt de 5 diagrammer fra indberetningssystemet her)

Eventuelle kommentarer til administrationen:

(Kommentarer/idéer til samspillet med Friluftsrådets administration)

I statistikken ovenfor er der kun indtastet nogle af årets medieindslag, da det ellers ville være tidskrævende at indtaste alle medieindslag i årets løb.

Bilagsfortegnelse:

- Bilag 1. Artikel Skovens Dag.
- Bilag 2. Artikel naturvejledertur. Fanefjord og Grønsalen.
- Bilag 3. Artikel. Naturens Dag.
- Bilag 4. Artikel. Høslæt. Vintersbølle Strand.
- Bilag 5. Artikel. Høslæt. Ræveholmsmose.
- Bilag 6. Artikel. Nye informationstavler på Kulsbjerg.
- Bilag 7. Vordingborg jubilæumsblad 600 år.
- Bilag 8. Artikler. Blå flag og indvielse af undervandsti.
- Bilag 9. Artikel. Livet på Kalvehave Havn.
- Bilag 10. Artikel. Relancering af Naturrum Præstø Fjord.
- Bilag 11. Program for netværksdag med borgerinddragelsesnetværket.
- Bilag 12. Program for netværksdag med naturvejledere, der arbejder med frivillige.

Rapporten er udfærdiget af: Vordingborg Kommune.

Navn: Elise Hvelplund Brink.

Dato: 15. januar 2016.